

Stawka większa niż życie. Niepewna przyszłość reżimu Kadyrowa w Czeczenii

Miłosz Bartosiewicz

Rządzący Republiką Czeczeńską reżim Ramzana Kadyrowa cieszy się niespotykanym w Rosji poziomem wewnętrznej autonomii wobec Moskwy, co zapewnia Czeczenii specyficzny status na tle innych podmiotów federalnych. Jest to efekt obowiązującej od ponad dwóch dekad niepisanej umowy między Władimirem Putinem a Kadyrowem, opartej na ich indywidualnej relacji.

Przyszłość reżimu Kadyrowa jest jednak niejasna. Powracające doniesienia o jego nieuleczalnej, postępującej chorobie wydają się przynajmniej częściowo uzasadnione. W ostatnich latach przywódca regionu konsoliduje bowiem władzę wokół rodziny i wzmacnia systemową pozycję swoich dzieci. Działania te najprawdopodobniej mają na celu zabezpieczenie ciągłości dynastycznej na wypadek jego śmierci. Decyzja co do sukcesji pozostaje w gestii Kremla. Ścisłejsze podporządkowanie sobie Czeczenii byłoby korzystniejszym wariantem z punktu widzenia rosyjskich władz. Ewentualna zmiana dotychczasowego modelu relacji z republiką spotkałaby się jednak z oporem.

Czeczeńskie „księstwo udzielne”

Ojciec Ramzana Kadyrowa – mufti Achmat, wywodzący się z Bienoj, jednego z największych czeczeńskich *tejpów* (tradycyjnych struktur terytorialno-rodowych, będących rodzajem klanów) – rządził Czeczenią w latach 2000–2004, w ramach porozumienia zawartego z Kremlem na początku drugiej wojny czeczeńskiej¹. W zamian za szerokie wsparcie polityczne i finansowe nowe władze w Groznych zobowiązały się wówczas do lojalności wobec Moskwy, utrzymywania stabilności w regionie oraz zwalczania tendencji separatystycznych i wpływów radykalnego islamu. Po śmierci Achmata Kadyrowa w zamachu bombowym w 2004 r. Putin nieformalnie wyznaczył jego syna na następcę.

Ramzan Kadyrow jednoosobowo rządzi Czeczenią nieprzerwanie od 2007 r., kiedy to osiągnął prawnie wymagany dla szefa regionu wiek 30 lat (wcześniej sprawował funkcję premiera) i zajął miejsce ówczesnego prezydenta Ału Ałchanowa.

¹ Podczas pierwszej wojny czeczeńskiej (1994–1996) Achmat Kadyrow, jako najwyższy mufti separatystycznej Czeczeńskiej Republiki Iczerii, był czołową postacią antyrosyjskiego ruchu oporu. Na początku drugiej wojny czeczeńskiej (1999–2009) zwrócił się w stronę Moskwy. Zawarcie porozumienia z Kadyrowem przez Kreml wpisywało się w politykę tzw. czeczenizacji – przekształcenia konfliktu w spór wewnętrzny i delegowania odpowiedzialności za sytuację w regionie na miejscowe, nominalnie prorosyjskie elity.

Jego władza w republice i uprzywilejowana pozycja w rosyjskim systemie władzy opierają się na trzech filarach: bezpośrednim kontakcie z Putinem (a w efekcie – niemal całkowitej bezkarności w działaniu), federalnych transferach finansowych (w 2024 r. Czeczenia oficjalnie otrzymała z centrum ok. 121 mld rubli – 1,3 mld dolarów – co stanowiło 82% jej dochodów budżetowych) oraz własnych strukturach siłowych (formalnie podległych resortom federalnym, w praktyce niezależnych; przed 2022 r. liczyły one mniej niż 10 tys. ludzi, a po rozpoczęciu inwazji na Ukrainę rozrosły się do ponad 20 tys.).

Lojalność Kadyrowa wobec Kremla ma wymiar przede wszystkim personalny, nie zaś instytucjonalny. Świadczy on dla reżimu putinowskiego określone usługi w polity-

ce wewnętrznej i zagranicznej: m.in. bierze udział w terroryzowaniu opozycji w kraju i za granicą (m.in. poprzez zabójstwa polityczne – np. Borysa Niemcowa w 2015 r. w Moskwie), wspiera rosyjską dyplomację – zwłaszcza na Bliskim Wschodzie², a także czynnie uczestniczy w wojnie na Ukrainie. Pod koniec 2025 r. czeczeńskie jednostki (podporządkowane Ministerstwu Obrony, Rosgwardii i MSW) na froncie miały liczyć łącznie 14 tys. ludzi³. Przed pełnoskalową inwazją tzw. kadyrowcy walczyli również w ukraińskim Donbasie i w Syrii.

Reżim Kadyrowa – oparty na bliskiej rodzinie i zausznikach (często spokrewnionych z Kadyrowami i/lub jak oni wywodzących się ze wsi Centaraj – obecnie Achmat-Jurt) – przejął, za pomocą represji, korupcji i nepotyzmu, wszystkie sfery życia publicznego w Czeczenii. W 2025 r. około stu osób związanych z przywódcą zajmowało stanowiska w republikańskim aparacie rządowym lub powiązanych z nim przedsiębiorstwach⁴. Władze w Groznym w zasadzie otwarcie działają poza rosyjskimi ramami prawnymi⁵. Przy milczącym przyzwoleniu Kremla arbitralnie prześladują opozycję wewnętrzną i homoseksualistów oraz uprowadzają (a niekiedy zabijają) kobiety zbiegłe od swoich rodzin w Czeczenii; podporządkowały sobie też regionalne media tradycyjne (w mniejszym stopniu społecznościowe) oraz organizacje religijne. Otoczenie Kadyrowa efektywnie kontroluje gospodarkę regionu, przejmując lokalne firmy lub wymuszając na nich haracze, a także zmuszając konkurencję do wycofania się (dotknęło to nawet ogólnorosyjskich graczy jak Yandex Taxi czy hipermarkety Lenta).

” Reżim Kadyrowa – oparty na bliskiej rodzinie i zausznikach – przejął, za pomocą represji, korupcji i nepotyzmu, wszystkie sfery życia publicznego w Czeczenii.

² Kadyrow pośredniczył m.in. w kontaktach między Rosją a Katarą w kwestii Syrii, gdzie Moskwa stara się utrzymać obecność wojskową po obaleniu reżimu Baszara al-Asada w grudniu 2024 r. Często uczestniczy również w spotkaniach Putina z przywódcami państw arabskich – np. podczas ostatniej wizyty prezydenta ZEA w Moskwie 29 stycznia 2026 r. Przywódca Czeczenii w przeszłości był w stanie ponadto wpływać na oficjalny kurs polityki zagranicznej Moskwy – np. w kwestii sytuacji ludności muzułmańskiej Rohindza w Mjanmie (Birmie). Zob. M. Domańska, W. Górecki, *Polityka zagraniczna Rosji – koncesje wobec Kadyrowa*, OSW, 6.09.2017, osw.waw.pl.

³ Według Kadyrowa do stycznia 2026 r. na Ukrainę wysłano łącznie z republiki 76 440 osób (w tym 23 774 ochotników). Rzeczywista liczba jest jednak najprawdopodobniej kilka razy mniejsza z uwagi na rotacyjny charakter obecności sił czeczeńskich. Tzw. kadyrowcy pełnią przy tym funkcje głównie policyjne. W ramach niezależnych wyliczeń rosyjskich strat do połowy stycznia 2026 r. zidentyfikowano ok. 400 poległych z Czeczenii. Nieliczne jednostki zaangażowane w bezpośrednią walkę składają się w znacznej mierze z bojowników spoza republiki – np. po buncie Jewgienija Prigożyna ok. 3 tys. najemników Grupy Wagnera trafiło do 204 Pułku Sił Specjalnych Ministerstwa Obrony „Achmat”. Rekrutację ochotników przynajmniej częściowo opłaca sam Kadyrow. Odbywa się ona m.in. poprzez tzw. Rosyjski Uniwersytet Sił Specjalnych im. W. Putina w mieście Gudermes – założony przez niego prywatny ośrodek szkoleniowy (finansował go biznesmen Mowsadi Alwijew), otrzymujący jednak również środki z budżetu federalnego. Na front wysyłani są ponadto karnie czeczeńscy przeciwnicy reżimu.

⁴ *По закону гор*, Проект медиа, 11.11.2025, proekt.media.

⁵ Za przykład może posłużyć sprawa Nikity Żurawiela, który w 2023 r. został oskarżony o spalenie Koranu w Wołgogradzie. Bezprawnie przekazano go jednak pod jurysdykcję sądu w Groznym, który w 2024 r. skazał go na trzy i pół roku kolonii karnej. Podczas pobytu w czeczeńskim areszcie Żurawiel został pobity przez syna Ramzana Kadyrowa – Adama. Przywódca republiki upublicznił nagranie z zajścia. Czeczeńscy politycy chwalili czyn Adama Kadyrowa, a śledztwo w tej sprawie umorzono przy biernej postawie rosyjskiej rzeczniczki praw człowieka Tatiany Moskalkowej.

Reżim w Groznych działa również poza granicami republiki, np. starając się ingerować w politykę wewnętrzną sąsiedniej Inguszetii⁶. W 2024 r. Kadyrow w zasadzie bez konsekwencji zakłócił nadzorowaną przez Administrację Prezydenta Rosji fuzję platformy handlu elektronicznego Wildberries z firmą reklamową Russ, wywołując strzelaninę w centrum Moskwy⁷. Jego stronnicy przejmują przedsiębiorstwa na okupowanych terytoriach ukraińskich (np. obiekty przemysłowe w Mariupolu) i aktywa gospodarcze zachodniego biznesu w Rosji (np. Danone), a także działają biznesowo m.in. w Niemczech i Zjednoczonych Emiratach Arabskich. Operując w Europie i na obszarze byłego ZSRR, reżim wykorzystuje też swoje wpływy wśród diaspory czeczeńskiej oraz powiązania z przestępczością zorganizowaną i środowiskami sportów walki.

Kadyrow powiększa swój majątek i opłaca realizację zleconych mu przez Kreml niejawnych zadań za pomocą Fundacji im. Achmata Kadyrowa (znajdującej się na listach sankcyjnych UE i USA), na czele której formalnie stoi jego matka – Aimani. Nieprzejrzyste finanse organizacji „charytatywnej” (operującej w samej Czeczenii, Rosji i za granicą – np. w Syrii i Palestynie – oraz na ukraińskich terytoriach okupowanych) zasilają m.in. środki pochodzące z haraczy płaconych przez pracowników republikańskiego sektora budżetowego (przymusowych potrąceń z wynagrodzeń), defraudacji środków z zamówień publicznych etc. W 2025 r. fundacja miała przeznaczyć na potrzeby wojny na Ukrainie ponad 42 mld rubli (ok. 550 mln dolarów)⁸.

” Do nielicznych czynników ograniczających wpływy Kadyrowa należy brak jego kontroli nad republikańskimi oddziałami rosyjskich organów siłowych, zwłaszcza FSB.

Do nielicznych czynników ograniczających wpływy Kadyrowa należy brak jego kontroli nad republikańskimi oddziałami rosyjskich organów siłowych, zwłaszcza FSB (której czeczeński zarząd jest największym zarządem regionalnym w Rosji), a w mniejszym stopniu Komitetu Śledczego FR i prokuratury⁹. Te jednak rzadko ingerują w sprawy wewnętrzne regionu; najprawdopodobniej skupiają się na gromadzeniu materiału kompromitującego przywódcę i jego otoczenie.

Przywódcy Czeczenii, mimo jego unikalnej pozycji w putinowskim systemie władzy, nie udało się umieścić swoich zauszników na ważnych stanowiskach państwowych szczebla federalnego. Bezskutecznie zabiegał on np. o mianowanie swojego wieloletniego pomocnika Daniila Martynowa zastępcą dowódcy Rosgwardii (ostatecznie został on doradcą ministra ds. sytuacji nadzwyczajnych). Byli przewodniczący rządu Czeczenii – Rusłan (Abubakar) Edielgierijew i Muslim Chuczijew – pełnią obecnie funkcje pomocników (doradców) odpowiednio prezydenta FR i premiera FR. Stanowiska te nie wiążą się jednak ze znacznymi wpływami. Edielgierijew doradza Putinowi w sprawach klimatu, a Chuczijew zajmuje się problematyką regionalną – zdominowaną w zasadzie przez Administrację Prezydenta.

⁶ We wrześniu 2018 r. Czeczenia i Inguszetia podpisały umowę o delimitacji granicy między republikami (w czasach radzieckich tworzyły one jeden byt – Czeczeńsko-Inguską Autonomiczną SRR w ramach Rosyjskiej FSRR). Porozumienie premiowało Czeczenię, co wywołało silne protesty społeczne w sąsiedniej republice. W 2025 r. Kadyrow miał rzekomo wspierać tworzenie nowego, zależnego od siebie muftijatu w Inguszetii.

⁷ Strony sporu wokół Wildberries – właścicielka spółki i najbogatsza kobieta w Rosji Tatiana Bakalczuk (obecnie Kim) oraz jej ówczesny mąż Władisław – oddały się pod protekcję wpływowych graczy. Stronę Kim zajął oligarcha i senator z Dagestanu Sulejman Kierimow. Za Bakalczukiem opowiedział się Ramzan Kadyrow, który oskarżył Kierimowa o zlecenie jego zabójstwa. W styczniu 2026 r. doszło do symbolicznego pojednania Kierimowa z Kadyrowem. W ramach niejawnego porozumienia, rzekomo zaaranżowanego przez samego Putina, przywódca Czeczenii miał otrzymać „odszkodowanie” w wysokości prawie dwóch miliardów dolarów.

⁸ Фонд Кадырова в 2025 году направил более 42 млрд рублей на нужды бойцов СВО, ТАСС, 14.12.2025, tass.ru.

⁹ W 2013 r. Kadyrow wymógł na Moskwie dymisję świeżo mianowanego szefa czeczeńskiego Komitetu Śledczego generała majora Siergieja Bobrowa, który badał przestępstwa popełniane przez jego ludzi. Choć w 2022 r., po 10 latach sprawowania funkcji prokuratora, odwołany został stronnik Kadyrowa – Szarpuddi Abdul-Kadyrow – to aktywność organu, zamiast wzrosnąć, zmniejszyła się.

Niewielka obecność ludzi Kadyrowa na szczeblu centralnym wynika z oporu rosyjskich elit, powszechnie niechętnych jego statusowi i bezkarności. Ponadto przywódca Czechenii często wchodzi w konflikty z bliskimi współpracownikami Putina. Do jego przeciwników należą m.in. przewodniczący Komitetu Śledczego FR Aleksandr Bastrykin, rzecznik Kremla Dmitrij Pieskow, minister spraw wewnętrznych Władimir Kołokolcew czy Władimir Miediński – pomocnik prezydenta FR i szef Rosyjskiego Wojskowego Towarzystwa Historycznego.

Tajemnica poliszynela – postępująca choroba Kadyrowa

Pierwsze pogłoski o nieuleczalnej chorobie Ramzana Kadyrowa pojawiły się już w 2019 r. Choć pozostaje to w sferze spekulacji (wymienia się np. martwicze zapalenie trzustki i towarzyszącą mu niewydolność nerek), to jego zdrowie zauważalnie pogarsza się od 2023 r. Odbija się to na aktywności przywódcy – częściej bierze urlopy i rzadziej występuje publicznie oraz stopniowo deleguje rutynowe spotkania robocze na podwładnych.

W mediach regularnie pojawiają się niepotwierdzone informacje o kolejnych groźnych incydentach zdrowotnych, pobytach Kadyrowa w klinikach w Groznm, Moskwie i Dubaju oraz zabiegach, jakie ponoć tam przechodzi. Mowa m.in. o dializach (od których uzależniony ma być harmonogram jego pracy), a w 2025 r. rzekomo został on poddany nefrotomii¹⁰.

Sam Kadyrow zaprzecza, jakoby był chory¹¹. Wyraził także gotowość do kandydowania w „wyborach” powszechnych przywódcy Czechenii (szefowie pozostałych republik północnokaukaskich wybierani są przez regionalne parlamenty spośród kandydatów wskazanych przez prezydenta Rosji) przewidzianych na wrzesień 2026 r.

Koligacje, układ sił i plany na przyszłość

Wraz z nasilającymi się od 2023 r. pogłoskami o postępującej chorobie Kadyrow rozpoczął konsolidację wpływów wewnętrznych i zewnętrznych w rękach swojej rodziny i najbliższych współpracowników. Postępuje formalizacja kontroli nad posiadanymi przez reżim instrumentami – politycznymi, gospodarczymi i bezpieczeństwa – oraz budowa nowych koligacji i sieci zależności, w centrum której znajdują się sam przywódca i jego dzieci.

Z liczego potomstwa Kadyrowa (ma 12 biologicznych dzieci oraz dwóch przysposobionych synów) główną rolę odgrywają najstarsi synowie – Achmat, Zelimchan (Ali/Eli) i Adam – oraz najstarsze córki – Aiszat, Chadiżat (Karina), Chutmat (Chedi) i Tabarik.

Ojciec zaaranżował ich małżeństwa (zawarte przed osiągnięciem wieku wymaganego przez rosyjskie prawo), głównie z dziećmi lub krewnymi swych bliskich współpracowników. Tym samym wzmocnił związki stronników z rodziną, licząc na ich lojalność, a także zwiększył wewnętrzną spójność reżimu.

Kadyrow zaczął powierzać swym dzieciom liczne funkcje – zwłaszcza Adamowi, powszechnie uważanemu za faworyta ojca, dla którego utworzono stanowiska związane z sektorem siłowym. Achmata (niegdyś postrzeganego jako sukcesora) mianowano w styczniu 2026 r. p.o. wicepremierem. Zelimchan nadzoruje środowiska sportów walki. Aby wzmocnić pozycję i prestiż synów, ojciec zorganizował ich spotkania z Putinem w latach 2023–2025.

¹⁰ ФСБ следит за здоровьем Рамзана Кадырова: врачи установили ему нефростому, Вѣрстка, 11.09.2025, [verstka.media](https://www.verstka.media).

¹¹ Кадыров вышел в прямой эфир после слухов о госпитализации из-за болезни почек, Коммерсант, 14.01.2026, [kommersant.ru](https://www.kommersant.ru).

Córki, początkowo zajmujące stanowiska rządowe, zostały w 2025 r. wycofane przez Kadyrowa z funkcji politycznych (które sprawują ich mężowie); powierzono im należące do rodziny firmy – jako urzędniczki nie mogłyby prowadzić działalności gospodarczej. Ich dane ukryto w rosyjskim rejestrze osób prawnych¹².

Tabela. Dzieci Ramzana Kadyrowa odgrywają coraz ważniejszą rolę w czeczeńskich władzach i elitach

Imię (data urodzenia)	Obecna funkcja	Wcześniejsza funkcja	Małżonek
Aiszat (1998)	właścicielka Czeczeńskich Wód Mineralnych – największego eksportera w republice (2025)	wicepremier; minister kultury	Wischan Macujew (wicepremier Czeczenii, minister rolnictwa); syn Zelimchana, byłego osobistego ochroniarza Kadyrowa (zginął w 2010 r.)
Chadizat (2000)	brak danych	zastępczyni szefa administracji głowy i rządu Czeczenii	Adam Ałchanow (minister zdrowia Czeczenii); syn Rusłana, byłego szefa MSW Czeczenii, obecnie zastępcy szefa Głównego Zarządu Zwalczenia Ekstremizmu MSW Federacji Rosyjskiej
Chutmat (2002)	brak danych	zastępczyni szefa sekretariatu głowy Czeczenii; kurator republikańskiej ochrony zdrowia	Łom-Ali Sadulajew (pierwszy wicedyrektor czeczeńskiego funduszu ubezpieczeń zdrowotnych)
Tabarik (2004)	właścicielka 12 przedsiębiorstw	brak danych	Ramzan Wismuradow (minister ds. młodzieży Czeczenii); syn Abuzajda – wicepremiera Czeczenii ds. organów siłowych
Achmat (2005)	p.o. wicepremier (2025); minister ds. kultury fizycznej i sportu (2024); kurator republikańskiej oświaty (2026)	minister ds. młodzieży	Tamila Machmatowa, córka Nasrudiego, biznesmena i deputowanego do dumy miejskiej Groznego
Zelimchan (2006)	prezes republikańskiej federacji bokserskiej (2024); dyrektor generalny klubu sportów walki Achmat (2024)	brak danych	brak danych; według niepotwierdzonych informacji wnuczka Adama Dielimchanowa, czeczeńskiego deputowanego do Dumy Państwowej
Adam (2007)	sekretarz Rady Bezpieczeństwa Gospodarczego i Publicznego Czeczenii (2025); „kurator” MSW Czeczenii (2025); „kurator” tzw. Rosyjskiego Uniwersytetu Sił Specjalnych (2024); „kurator” batalionów im. Szejka Mansura i im. Bajsan-gura Bienojewskiego (2023)	brak danych	Medni (nazwisko nieznane); według niepotwierdzonych informacji córka Sulejmana Gieriemiejewa, czeczeńskiego senatora w Radzie Federacji, spokrewniona również z Adamem Dielimchanowem

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji oficjalnych i doniesień medialnych.

¹² Двух дочерей Кадырова скрыли в реестре юрлиц после того, как на одну из них переписали завод с активами на 3 млрд рублей, Вёрстка, 24.03.2025, [verstka.media](https://www.verstka.media).

Równolegle coraz bardziej umacniała się pozycja Magomieda Daudowa (ps. Lord), mianowanego w 2024 r. premierem rządu Czeczenii. Wraz z malejącą aktywnością publiczną Kadyrowa Daudow (wcześniej przewodniczący parlamentu, odpowiedzialny za wewnętrzne represje; od 2022 r. sekretarz regionalnego oddziału putinowskiej partii władzy Jedna Rosja) zaczął przejmować od niego coraz więcej funkcji administracyjnych i codziennych obowiązków, a nawet odbywać spotkania na szczeblu federalnym. Można zakładać, że Achmat Kadyrow junior, mianowany na stanowisko wicepremiera, ma kontrolować swojego formalnego przełożonego.

Funkcję p.o. wicepremiera objął także Achmed Dudajew – pomocnik szefa Czeczenii i minister ds. polityki narodowej, stosunków zewnętrznych, prasy i informacji.

” **Kadyrow zaczął powierzać swym dzieciom liczne funkcje – zwłaszcza Adamowi, powszechnie uważanemu za faworyta ojca, dla którego utworzono stanowiska związane z sektorem siłowym.**

Odgrywa on kluczową rolę w nadzorze nad mediami i kierowaniu propagandą. Jako zaufany człowiek Kadyrowa prawdopodobnie ma wspomagać Achmata oraz zarządzać informacją na temat choroby przywódcy i ew. sukcesji władzy w Groznm.

Ruslan (Abubakar) Edielgierijew, doradca Putina ds. klimatu, w przeciwieństwie do innych zauszników Kadyrowa nie był nigdy oskarżany o łamanie praw człowieka i nie został objęty sankcjami międzynarodowymi. Reprezentując Rosję za granicą i mając dostęp do instytucji federalnych, ma odpowiadać za kontakty dzieci szefa Czeczenii ze szczeblem centralnym. Edielgierijew cieszy się rzekomo względami Aiszat Kadyrowej.

Swoją działalność publiczną znacznie ograniczył jeden z najbardziej wpływowych ludzi w republice – Adam Dielimchanow – kuzyn Kadyrowów, bliski współpracownik przywódcy i deputowany do Dumy Państwowej, odpowiedzialny m.in. za represje wewnętrzne i organizację zabójstw politycznych oraz uczestniczący w inwazji na Ukrainę. Powód tego nie jest jasny. Według niektórych źródeł Dielimchanowowi polecono w większym stopniu skupić się na obowiązkach „mentora” Adama Kadyrowa, któremu ma służyć pomocą m.in. poprzez swoje kontakty z przestępczością zorganizowaną w Rosji i za granicą¹³.

Niejasna jest rola w obecnym układzie sił w republice Aptiego Alaudinowa – generała majora policji i byłego wiceszefa czeczeńskiego MSW (odpowiedzialnego m.in. za represje wewnętrzne), który popadł w niełaskę i w 2021 r. opuścił republikę. Zaangażowanie reżimu w Groznm w inwazję na Ukrainę odbudowało jego pozycję i przyspieszyło karierę. Alaudinow w 2022 r., bez doświadczenia wojskowego, objął dowodzenie Specjalną Jednostką Szybkiego Reagowania (SOBR) „Achmat” (formalnie podległą Rosgwardii). W 2024 r. został zastępcą naczelnika Głównego Zarządu Wojskowo-Politycznego Sił Zbrojnych FR (wiceministra obrony) i otrzymał wojskową rangę generała porucznika. Jego wpływy w Czeczenii nie są znaczne, uchodzi natomiast za człowieka cieszącego się poparciem Moskwy. Na wojnie zdobył popularność w ogólnorosyjskich mediach; zaczął też dystansować się od reżimu w Groznm i promować narrację „ruskiego miru”. Prokremlowska aktywność stawia zatem pod znakiem zapytania jego lojalność wobec Kadyrowa.

Nie jest możliwa weryfikacja doniesień medialnych o rzekomo planowanej przez Kadyrowa sukcesji¹⁴. Wydaje się jednak, że zachodząca w Czeczenii konsolidacja instrumentów władzy oraz wewnętrzne wzmocnienie reżimu są przynajmniej częściowo związane z jego pogarszającym się stanem zdrowia.

¹³ Возвращение «молодого Рамзана», Новая газета Европа, 5.05.2025, novayagazeta.eu.

¹⁴ Niektóre źródła informują również o równoległych przygotowaniach do przeniesienia rodziny oraz przetransferowania jej majątku na Bliski Wschód (np. do Zjednoczonych Emiratów Arabskich) w przypadku śmierci Kadyrowa. Р. Анин, Н. Кондратьев, Кадыров вступил в конфликт с Кремлем, говорят источники «Важных историй», Важные истории, 27.03.2025, istories.media.

Wewnętrzne działania Kadyrowa są ukierunkowane na przebudowę filarów władzy, aby po śmierci głowy rodziny ta mogła (bezpośrednio lub poprzez blisko związanych z nią ludzi) zachować pozycję polityczną i gospodarczą, kontrolę nad strukturami siłowym oraz gwarancje bezpieczeństwa (zarówno w wymiarze zewnętrznym, jak i wewnętrznym), wypływające z postanowień niepisanej umowy z Putinem. Choć Kadyrow dysponuje w praktyce dożywotnim mandatem na sprawowanie władzy w Czeczenii, to wątpliwe jest, aby Kreml domyślnie przeniósł to również na jego dzieci.

Żaden z synów Kadyrowa nie dobiega wieku umożliwiającego objęcie władzy w regionie. Córka Aiszat osiągnie go w 2029 r., jednak z uwagi na społeczny konserwatyzm w Czeczenii (kobieta formalnie przechodzi do *tejpu* męża) wyznaczenie jej na potencjalną następczynię jest mało prawdopodobne. Potwierdza to zresztą wycofanie jej i siostr ze stanowisk rządowych.

” Niezależnie od zamiarów Kadyrowa i jego działań dla zabezpieczenia pozycji rodu i reżimu decyzje co do przyszłości Czeczenii zapadną na Kremlu.

Informacje medialne na temat zamiarów wyznaczenia „regenta” (wśród pretendentów wymienia się m.in. Dielimchanowa i Daudowa), który po śmierci Kadyrowa sprawowałby władzę do momentu osiągnięcia wymaganego wieku przez jednego z synów przywódcy, także nie są możliwe do zweryfikowania. Podobnie jak alternatywne scenariusze – np. rozdział stanowisk rządowych między dzieci i stworzenie kolektywnego systemu rządów.

Dynamika procesów politycznych w republice ma przy tym wtórny charakter. Niezależnie od zamiarów Kadyrowa i jego działań dla zabezpieczenia pozycji rodu i reżimu decyzje co do przyszłości Czeczenii zapadną bowiem na Kremlu.

Moskwa locuta, causa finita

Moskwa milczy w kwestii stanu zdrowia Kadyrowa i obecnie nie sygnalizuje, że przygotowuje się do scenariusza zmiany władzy w Czeczenii. Należy jednak założyć, że sprawa ta jest przedmiotem stałego zainteresowania i zakulisowych negocjacji. Według niezależnych mediów na Kremlu nie ma konsensusu co do następcy, a poszczególne siły (np. FSB czy Administracja Prezydenta) mają swoich faworytów. Niejasne są także perspektywy utrzymania dotychczasowego modelu sprawowania rządów w republice. Próżnia na szczytach władzy w Groznm z pewnością oznaczałyby dla federalnego centrum dylemat natury politycznej.

Śmierć Kadyrowa dałaby możliwość ograniczenia wewnętrznej autonomii czeczeńskiego reżimu. Wpisywałoby się to w centralizacyjną logikę Kremla, konsekwentnie zacieśniającego kontrolę nad regionami. Przestały też istnieć pierwotne przesłanki dla obecnego kształtu reżimu – tendencje separatystyczne w regionie zostały skutecznie wyeliminowane, a zaktywizowane w ostatnich latach na Kaukazie Północnym podziemie, odwołujące się do radykalnego islamu, w Czeczenii objawiło się w niewielkim stopniu (tylko częściowo jest to efekt polityki władz w Groznm)¹⁵. Uwzględnić należy również niechęć do bezkarności Kadyrowa i jego otoczenia panującą dotychczas wśród rosyjskich elit.

Demontaż kadyrowowskich struktur i mechanizmów wymagałby wyznaczenia nowego szefa republiki – pochodzącego z Czeczenii (jednak w małym stopniu związanego z reżimem Kadyrowa) oraz podporządkowanego Moskwie – a także obsadzenia kluczowych resortów podobnymi mu ludźmi. Przywrócenie bezpośredniej kontroli centrum nad Czeczenią wiązałoby się przede wszystkim z przejęciem kadyrowskich organów siłowych, zwłaszcza MSW. Władze federalne wydają się przygotowane

¹⁵ M. Bartosiewicz, *Postępująca radykalizacja. Ataki terrorystyczne w Dagestanie*, OSW, 25.06.2024, osw.waw.pl.

do takich działań – w 2023 r. szefem czeczeńskiego zarządu FSB został Dmitrij Keczkina, doświadczony w działaniach na Północnym Kaukazie. W przeszłości służył w Dagestanie i Inguszetii, gdzie zwalczał struktury powiązane z Kadyrowem¹⁶.

Nie jest też pewne, jak dużym poparciem wśród ludności Czeczenii cieszy się reżim Kadyrowa. Brak szybkiej reakcji Moskwy w razie śmierci przywódcy może doprowadzić do wybuchu niepokojów (w skrajnym przypadku – starć zbrojnych) w republice (np. w wyniku aktywizacji środowisk zmarginalizowanych przez Kadyrowa) oraz wzmocnienia wpływów islamistycznych.

Dynamika międzynarodowa, zwłaszcza w kontekście wojny na Ukrainie, może natomiast skłonić skoncentrowany na innych kierunkach Kreml do utrzymania status quo w republice i zachowania wysoce autonomicznego systemu rządów. Wątpliwe wydaje się przy tym, by któreś z dzieci Kadyrowa wyznaczono na przyszłego przywódcę. Scenariusz regencji grozi wybuchem walk o władzę między stronnictwami w otoczeniu rodziny (mimo prób ich zjednoczenia wokół dzieci przywódcy) i destabilizacją sytuacji w regionie.

Lepszym wariantem z punktu widzenia federalnego centrum może być mianowanie człowieka z bliskiego otoczenia Kadyrowa, jednak nieskompromitowanego w skali Rosji i bardziej sterowalnego (co zmniejsza szanse Dielimchanowa, a premiuje Daudowa). Nie można także wykluczyć, że Moskwa sięgnie po mniej ważne politycznie figury i/lub dalszych krewnych Kadyrowa (np. burmistrza Groznego Chas-Magomieda Kadyrowa), którzy szukaliby jej protekcji.

Niezależnie od rzeczywistego stanu zdrowia szefa Czeczenii problem sukcesji władzy w republice nasili się nieuchronnie w dłuższej perspektywie. Każde jego potencjalne rozwiązanie rodzi jednak określone ryzyka dla Kremla. Do czynników, jakie Moskwa będzie musiała uwzględnić przy podejmowaniu decyzji, należą m.in. układ sił w republice i stabilność rządzącego nią reżimu, względy bezpieczeństwa, miejscowa struktura społeczno-ekonomiczna, wciąż żywa pamięć zbiorowa o dwóch wojnach czeczeńskich, interesy poszczególnych sił na szczeblu federalnym, ogólna sytuacja na Kaukazie Północnym, logika putinowskiej polityki centralizacyjnej oraz dynamika wydarzeń międzynarodowych.

Obecnie wydaje się, że w razie śmierci Kadyrowa Kreml miałby znacznie więcej powodów, by zlikwidować wysoce autonomiczny system władzy i zacieśnić swoją kontrolę nad Czeczenią. W takim wypadku Moskwa powinna jednak spodziewać się oporu ze strony miejscowych elit. Te, czerpiąc istotne korzyści ze specjalnego statusu regionu, mają bowiem żywotny interes w utrzymaniu dotychczasowego modelu relacji z centrum federalnym. Kluczem do osiągnięcia pełnej zwierzchności nad republiką, obok przejęcia kontroli nad kadyrowskimi strukturami siłowymi, jest zatem skuteczna kooptacja aktorów tworzących obecny reżim w Groznm.

Wątpliwe jest przy tym, że działania Kremla na rzecz ściślejszego podporządkowania sobie Czeczenii rozbudziłyby tam nastroje separatystyczne. Tendencje takie, spacyfikowane przez reżim Kadyrowa, mogłyby natomiast objawić się ponownie w warunkach znacznego osłabienia władz centralnych w Rosji i ograniczenia federalnych transferów finansowych. Obecnie jest to jednak mało prawdopodobny scenariusz.

¹⁶ W Dagestanie Keczkina uczestniczył w operacji wymierzonej w wysokich urzędników regionalnych, w tym Sagida Murtazalijewa – deputowanego i szefa regionalnego oddziału funduszu emerytalnego (obecnie ukrywa się za granicą). Kadyrow próbował bezskutecznie interweniować w jego sprawie. Jako szef zarządu FSB w Inguszetii Keczkina zwalczał tzw. bractwo batalchadżyńskie – blisko powiązaną z Kadyrowem, przypominającą sektę suficką wspólnotę religijną (liczy ok. 20 tys. członków; posiada skrzydło zbrojne, uznane w Rosji za organizację terrorystyczną). Interwencje szefa Czeczenii w jego obronie również nie przyniosły skutku.